

unicef
BM Çocuk Fonu

Belarus Cumhuriyeti
Sağlık Bakanlığı

unicef
BM Çocuk Fonu

BM Çocuk Fonu (UNICEF)
Belarus Cumhuriyeti Temsilciliği
e-posta: unicef@tut.by

**3-7 YAŞ ARASI
ÇOCUKLAR İÇİN
OYUNLAR**

Okul öncesi yaş, 3 ila 6-7 yaş arası çocuklarda zihinsel gelişimin bir aşamasıdır. Önde gelen faaliyetin oyun olması özelliğini taşır. Oyun sürecinde temel araçsal faaliyet teknikleri öğrenilir, inşa ve çizim becerileri oluşur ve sosyal davranış normları geliştirilir.

Bu yaştaki çocuklar zamanlarının çoğunu oyun oynayarak geçirirler. Üç ila 6-7 yaş arasındaki okul öncesi çocukluk döneminde çocukların oyunları oldukça önemli bir gelişim yolundan geçer: Nesne manipülatif ve sembolik oyunlardan başlayarak kurallı hikâye-rol yapma oyunlarına kadar. Daha büyük okul öncesi yaşlarda neredeyse her tür oyunla karşılaşılabilir.

Bu yaş aynı zamanda daha ileri gelişim için önemli olan diğer iki faaliyetin başlangıcı ile de ilişkilidir: Çalışma ve öğrenme. Bu yaştaki çocukların oyun, çalışma ve öğrenmelerinin birbirini izleyen gelişiminin belirli aşamaları, okul öncesi çocukluk dönemini şartlı olarak 3 döneme ayırarak izlenebilir: Küçük okul öncesi yaş (3-4 yaş), orta okul öncesi yaş (4-5 yaş) ve büyük okul öncesi yaş (5-6 yaş). Bu ayırım, okul öncesi çocukluk döneminde her 1 ya da 2 yılda bir çocukların ruh ve davranışlarında meydana gelen hızlı ve niteliksel değişiklikleri vurgulamak amacıyla yapılmıştır.

Okul öncesi dönemdeki küçük çocuklar genellikle tek başlarına oynarlar. Nesne ve yapı oyunlarında algılarını, hafızalarını, hayal güçlerini, düşünme ve motor becerilerini geliştirirler. Bu yaştaki çocukların rol yapma oyunları genellikle günlük yaşamda gözlemledikleri yetişkinlerin eylemlerini yeniden üretir.

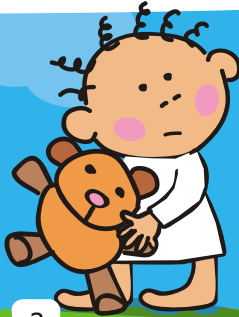
Yavaş yavaş okul öncesi çocukluğun orta dönemine gelindiğinde oyunlar iş birliğine dayalı hâle gelir ve giderek daha fazla çocuk bu oyunlara dâhil olur. Bu oyunlarda önemli olan, nesne dünyasıyla ilgili yetişkin davranışlarının yeniden üretilmesi değil, insanlar arasındaki belirli ilişkilerin, özellikle de rol yapma ilişkilerinin taklit edilmesidir. Çocuklar bu ilişkilerin dayandığı rolleri ve kuralları tanımlar, oyunda bunlara uyulmasını sıkı bir şekilde izler ve kendileri de uymaya çalışır. Çocuk rol yapma oyunları, çocuğun kendi yaşam deneyimlerinden oldukça aşına olduğu çeşitli temalara sahiptir: Bunlar genellikle aile rolleri (anne, baba, büyükanne, büyükbaba, oğul, kız vb.) veya "eğitim" rolleri (dadi, anaokulu öğretmeni) veya mesleki roller (doktor, komutan, pilot) veya masal rolleridir (keçi, kurt, tavşan, yılan). Oyundaki rol oyuncuları insanlar, yetişkinler veya çocuklar olabileceği gibi yedek oyuncaklar, örneğin bebekler de olabilir.

Orta ve daha büyük okul öncesi yaşlarda

hikâye-rol yapma oyunları gelişmekte olup, bu dönemin oyunları daha küçük okul öncesi yaşlardan oyun kurallarında tanıtılan veya gerçekleştirilen çok daha çeşitli temalar, roller, oyun eylemleri ile ayrılır. Daha küçük okul öncesi çocukların oyunlarında kullanılan birçok doğal nesne burada geleneksel olanlarla değiştirilir ve sembolik oyun olarak adlandırılan oyun ortaya çıkar.

Örneğin; basit bir küp, oyuna ve kendisine verilen role göre sembolik olarak çeşitli mobilya parçalarını, bir arabayı, insanları ve hayvanları temsil edebilir.

Oyunda, kurallara tam olarak uyulmasına ve itaat gibi kişiler arası ilişkilere özel bir rol verilir. Liderlik ilk olarak burada ortaya çıkar ve çocuklar organizasyon becerilerini geliştirmeye başlar.

3

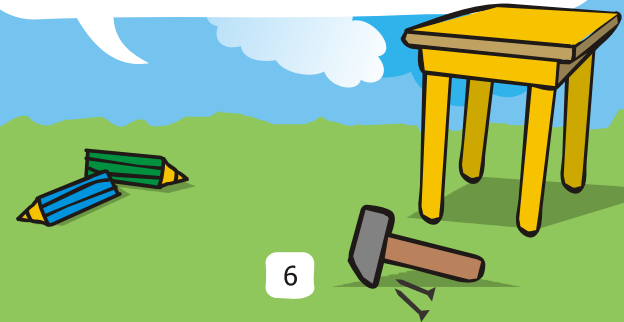
4

Hayalî nesneler ve rollerle gerçek pratik eylemleri içeren oyunlara ek olarak çizim, eğlenceli bireysel aktivitenin sembolik bir şeklidir. Algıları ve düşünmeyi giderek daha aktif bir şekilde içerir. Çocuk gördüklerini tasvir etmekten, sonunda bildiklerini, hatırladıklarını ve kendi kendine düşündüklerini çizmeye geçer.

Özel bir oyun sınıfı, çocuklar için en çekici anın kazanmak veya başarı olduğu rekabet oyunlarıdır. Okul öncesi çocuklarda başarıya ulaşma motivasyonunun bu tür oyunlarda oluştuğu ve pekiştiği varsayılmaktadır.

Daha büyük okul öncesi yaşlarda inşaat oyunu, çocuğun günlük yaşamda yararlı ve gerekli bir şey tasarladığı, yarattığı, inşa ettiği emek faaliyetine dönüşmeye başlar. Bu tür oyunlarda çocuklar temel iş becerilerini, nesnelerin fiziksel özelliklerini öğrenir ve pratik düşünmeyi aktif olarak geliştirir. Oyun sırasında çocuk birçok aleti ve ev eşyasını kullanmayı öğrenir. Eylemlerini planlama becerisini geliştirir, el hareketlerini ve zihinsel işlemlerini, hayal gücünü ve algılarını geliştirir.

Okul öncesi çocukların kişiliğinin oluşumunda esas olan, çocuğun güdülerinin ve arzularının birbiriyle uyuşmaya başlaması, daha fazla ve daha az önemli olanların ayırt edilmesidir. Bu nedenle dürtüsel, durumsal davranıştan bazı kural veya kalıpların aracılık ettiği davranışa geçiş söz konusudur.

Genel olarak oyunlar çok çeşitli, sessiz ve hareketli olabilir, çocukların algısını ve duygusal alanını, hayal gücünü ve özel becerilerini geliştirebilir. Bu oyunlar iç ve dış mekânlarda, güneşli ve yağmurlu havalarda, günün herhangi bir saatinde oynanabilir. Çocukları eğlendirmek, onları birbirlerine yaklaştırmak, arkadaş edinmelerini sağlamak ve onlara çok şey öğretmek gelişimlerine katkıda bulunmak için kullanılabilirler.

3-6 YAŞ ARASINDAKİ ÇOCUKLARIN AŞAĞIDAKİLERİ ÖĞRENMESİ ÖNEMLİDİR:

- Konsantre olmak;
- dikkatli olmak;
- başkalarını gözlemlemek ve onlardan öğrenmek;
- başkalarıyla iş birliği yapmak;
- başkalarına güvenmek;
- bağımsız olmak;
- inisiyatif almak;
- dayanıklılık geliştirmek;
- stresi yönetmek ve rahatlamak;
- kendini gözlemlemek;
- olumlu bir beden imajı geliştirmek;
- çevik hareket etmek.

ÇOCUĞUNUZA ÖNEREBİLECEĞİNİZ OYUN ÖRNEKLERİ

"İlk Harf": Çocuğunuzu ismiyle aynı harfle başlayan kelimeleri düşünmeye teşvik edin. Bazı örnekler verin.

"Ne Görüyorum": Çocuğunuzun dikkatini o anda etrafınızda neler olduğuna çekin. Sorular sorun: Grupta kaç çocuk var, kız mı erkek mi daha çok; hangi oyuncakları görüyorsunuz; kimin elinde poşet var, kimin elinde çanta var; 5 dakika içinde kaç tane beyaz renkli araba geçecek vb.

"Hücreler-çizgiler": Kâğıda kareler çizin ve her birinin içine bir çizgi çizin. Sadece 1 tane kalana kadar sırayla üzerlerini çizin. En son çarpı atma sırası gelen kaybeden olur.

"Daha hızlı say": Bir kalem kutusunda kaç kalem olduğunu, rafta kaç kitap olduğunu, bir kelime kaç harf olduğunu vb. hızlı bir şekilde saymak gerekir.

"Bir araya getirin": Boş kâğıtları 1'den 5'e kadar numaralandırın ve çocuğa verin.

Dergilere bakarken belirli bir kategorideki eşyaları aramalı ve resimlerini kesmelidir. Daha sonra aynı kategoriden bir eşyayı ilk kâğıda, aynı eşyanın 2 resmini (2 ayakkabı, 2 kalem) 2. kâğıda vb. yerleştirin.

"Karalamalar": Çocuğunuzla birlikte sırayla bir kâğıda birbirini kesen düz ve eğri çizgiler çizin. Daha sonra bu çizgilerin sınırladığı alanları farklı renklerde düz konturlar, lekeler, kareler, zikzaklar vb. ile çizin.

"Harfleri sayılarla birleştirin": Bir kâğıdın farklı yerlerine harfler veya sayılar yazın. Bunları sırayla birleştirmelisiniz.

"Banyo oyunları": Başı yıkarken sabunlu saçlardan bir "heykel yapmaya" çalışın. Çocuğün bu "sanat eserini" görebilmesi için ayna tutun.

"Burnunu yıka, ellerini yıka": Çocuğünüzü yıkarken, değişiklik olsun diye vücudun her bir bölümüyle ilgili bir şiir söyleyebilirsiniz. Örneğin ellerimi sabunla ovuyorum, ayaklarımı sabun sürüyorum, kendimi yıkıyorum.

"Anılar": Çocuklar ebeveynlerinin, kardeşlerinin ve anne babalarının hayatlarından farklı hikâyeler duymaya bayılırlar. Bir akşam eski bir aile albümünü açın ve çocuğunuza resimlerin kime ait olduğunu, nerede ve hangi koşullar altında çekildiğini anlatın.

"Bebek resimleri": Tüm aile üyelerinin bebeklik resimlerini toplayın. Çocuk, fotoğrafta hangi aile üyesinin olduğunu ve nasıl değiştiğini belirlemeye çalışırken çok eğlenecektir.

"Benim Dergim": Çocuğunuz evinizdeki dergileri inceleyerek kendi günlüğünü oluşturabilir. Ona birkaç kâğıt, yapıştırıcı ve keçeli kalem verin ve bir konu hakkında dergi hazırlamasını önerin. Bitirdiğinde ise dergide yazdıklarını "okumasını" isteyin.

BİREYSEL OYUNLAR MI GRUP OYUNLARI MI, HANGİSİ DAHA İYİ?

Sadece bireysel değil, grup eğitsel oyunlarının da kullanılması tavsiye edilir. Mobil oyunlar çok önemlidir; çocuklara çevik hareket etme, inisiyatif gösterme, diğer çocuklarla ve liderle iş birliği yapma, dikkatli ve derli toplu olma fırsatı verir.

Oyunlar sadece çocukların motor becerilerinin gelişimini değil, aynı zamanda bilişsel yeteneklerinin gelişimini de hedeflemelidir. Göz eğitimini ve bir bütün olarak görsel algının gelişimini destekleyen oyunlar ve egzersizler, çocukların görsel bilgileri incelikle ayırt etmeyi, hareketli nesneleri manipüle etmeyi, mesafeyi doğru tahmin etmeyi ve kendilerini uzayda yönlendirmeyi öğrenmelerine yardımcı olacaktır.

Bacakları ve kolları, gözleri ve kulakları eğitmeye yönelik oyunlar, tüm vücudu bir bütün olarak eğitmek için her bir vücut parçalarının duyarlılığını geliştirmeye ve birbirleriyle etkileşimlerini güçlendirmeye yardımcı olacak, bu da şüphesiz çocuğa hem günlük aktivitelerde hem anaokulunda hem de okula gittiklerinde yardımcı olacaktır.

Örneğin; a) duvara tebeşirle 2-3 büyük harf, sayı veya daire çizin; çocuğunuz her çizime bir toplu vurmaya çalışmalıdır; b) çocuktan 2-3 metre uzağa küçük bir kutu veya sandık yerleştirin, topu fırlatın, çocuk topu kutuya atmaya çalışmalıdır. Alıştırımlar görsel, işitsel ve kinestetik algıyı, mekân duygusunu ve ritim duygusunu geliştirecektir. Çocukların doğal meraklarının uyanmasını ve tatmin edilmesini teşvik etmek, öğrenmeye hazır olmalarını sağlamak, oyunda tüm vücutlarını kullanmalarına ve kendilerini kelimeler olmadan yaratıcı bir şekilde ifade etmelerine fırsat vermek gerekir. Oyunlar zor, içine kapanık ve hiperaktif çocukları ortak faaliyetlere dâhil ederek gruba katılmalarını kolaylaştırır. Dayanıklılığı ve okul öncesi çocukların sürekli karşılaştığı engelleri aşma becerisini öğretir.

Çocuklar bu oyunlara katılarak başkalarıyla başarılı bir etkileşim deneyimi kazanacaklardır. Çocuklar koşmayı ve zıplamayı, emeklemeyi ve tırmanmayı, atmayı ve yakalamayı, nesnelerle ince hareketler yapmayı, dikkatle dinlemeyi ve bakmayı, sesleri ve görüntüleri ayırt etmeyi, mekânda yönlerini bulmayı, bir örüntüyü takip etmeyi, müzik eşliğinde kendiliğinden hareket etmeyi, rahatlamayı ve stresle başa çıkmayı ve çok daha fazlasını öğreneceklerdir.

Çocuklar, herhangi bir oyunda dünyayı keşfeder, farklı roller dener, başarıyı ve başarısızlığı deneyimlerler. Oyunda önemli olan çocukların bireysel başarıları veya başarısızlıkları değildir, asıl önemli olan küçük bir insanın harekete geçmeye hazır olmasıdır, her çocuğun görebileceği ve düzeltebileceği bir hata yapma hakkı vardır.

Oyunlar, çocukların yeni deneyimler kazandıkları ve kendilerini okul da dâhil olmak üzere yeni yaşam taleplerine hazırladıkları özel bir alan yaratır. Özellikle önemli olan, çocukların odaklanmayı, dinlemeyi ve gözlemlemeyi öğrenmeleridir. Bu, okulda bilgiyi işlemelerini ve bir düzeni takip etmelerini kolaylaştırır. Oyunlar çocuklarda merak uyandırır, bu da onlarda deney yapma isteği uyandırır ve sonuç elde etmelerine, kararlılık ve irade geliştirmelerine, farklı olasılıkları görme, karar verme ve sorunlarla başa çıkma becerisi kazanmalarına yardımcı olur. Bu erdemlere sahip çocuklar okulda başarılı olur ve yeni zorlukların üstesinden daha iyi gelebilirler.

Kaynaklar:

Feldcher S., Liberian S. 2 ila 8 yaş arası bir çocuğu eğlendirmenin 400 yolu. - SPb.: Peter Press, 1996.
Y.B. Hippenreiter. Bir çocukla nasıl iletişim kurulur? - M.: ACT: Astrel, 2007. Exline Virginia. Oyun terapisi. - M., "Psikoterapi", 2007.

Şehir Klinik Çocuk Psikiyatri Dispanseri Psikoloğu **V. Y. Gubkin**